

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO. 410.002.03.2022

Pan
Janusz Kalemba
Powiatowy Lekarz Weterynarii w Nowym Tomysłu
Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nowym Tomysłu
ul. Zbąszyńska 20
64-300 Nowy Tomysł

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/088 - Zwalczenie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nowym Tomyślu (dalej: PIW), ul. Zbąszyńska 20, 64-300 Nowy Tomyśl
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lek. wet. Janusz Kalemba, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Nowym Tomyślu, od 1 listopada 2017 r. (dalej: PLW)
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Daniel Braciszewski, Starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LPO/10/2022 z 12 stycznia 2022 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

PLW podejmował działania w celu zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń (dalej: ASF) na terenie powiatu nowotomyskiego. Niezwłocznie informował, z jednym wyjątkiem, stosowne organy o nowych przypadkach ASF stwierdzonych na terenie ww. powiatu. W PIW rzetelnie prowadzono dochodzenia epizootyczne, gromadzono stosowny materiał i dokumentowano niezbędne dane dotyczące kolejnych przypadków epizootii³. Od każdego dzika odstrzelonego oraz padłego pobierano i wysyłało próbki do badań laboratoryjnych w celu potwierdzenia lub wykluczenia zakażenia ASF. W związku

z pierwszymi potwierdzonymi w grudniu 2021 r. przypadkami ASF u dzika, PLW wyznaczył obszary skażone i podejmował adekwatne działania⁴. Prawidłowo pełnił nadzór nad przestrzeganiem rygorów postępowania z tuszą dzików uzyskanych na obszarach: ochronnym, objętym ograniczeniami oraz zagrożenia⁵, określonych przez Komisję Europejską dla terenu powiatu nowotomyskiego. Każdy odstrzelony dzik był dostarczany w całości do chłodni umieszczonej w punkcie przechowywania tusz na czas oczekiwania na wynik badania laboratoryjnego w kierunku ASF. PLW prawidłowo weryfikował liczbę uzyskanych dzików z liczbą tusz dzików znajdujących się w miejscach ich czasowego przetrzymywania. Pracownicy Inspektoratu prowadzili szkolenia dla miejscowych hodowców i współpracowali z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami i służbami w zakresie zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się ASF.

W toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- zaciąganiu zobowiązań pomimo braku zabezpieczenia odpowiednich środków w planie finansowym PIW; NIK dostrzega jednak, że zobowiązania te były wynikiem podjęcia niezwłocznych działań w celu zahamowania rozprzestrzeniania się epizootii i walki z jej skutkami, a pozyskanie środków na ten cel wymagało rozdysponowania odpowiedniej rezerwy celowej budżetu państwa,
- nieprzeprowadzeniu kontroli we wszystkich gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, których elementem było sprawdzenie przestrzegania zasad bioasekuracji przed przeniknięciem ASF ze środowiska naturalnego, a także dodatkowych kontroli sprawdzających, na co miała wpływ m.in. sytuacja kadrowa PIW,
- niedokonywaniu, do czasu kontroli NIK, aktualizacji planu gotowości zwalczania ASF dla powiatu, który nie zawierał wszystkich wymaganych przepisami elementów,
- niewprowadzeniu w rejestrze podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną w zakresie hodowli trzody chlewnej wszystkich informacji określonych we wzorze tego dokumentu,
- nieterminowym przekazaniu 64,6% meldunków o uczestniczeniu PLW lub wyznaczonego przez niego pracownika PIW w koordynowanych poszukiwaniach w celu znalezienia padłych dzików lub ich części,
- nieokreśleniu, do czasu kontroli NIK, zasad przemieszczania padłych dzików lub ich części z miejsca znalezienia do miejsca czasowego składowania.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Występowanie zachorowań na jedną z chorób zakaźnych wśród zwierząt domowych lub dzikich na danym terenie.

⁴ Określone w: art. 42 ust. 6 i 45 ust. 1 ustawy z 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 1421), dalej: ustawa o ochronie zdrowia zwierząt, a także § 18 ust. 1 – 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 6 maja 2015 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń (Dz. U. poz. 754), dalej: rozporządzenie w sprawie zwalczania ASF.

⁵ Na podstawie: decyzji wykonawczej Komisji (UE) nr 2019/2169 z 17 grudnia 2019 r. (Dz.U.U.E.L. 328 z 18 grudnia 2019 r., str. 97) oraz nr 2020/1316 z 21 września 2020 r. (Dz.U.U.E.L. 307 z 22 września 2020 r., str.7), a także rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 2021/623 z 15 kwietnia 2021 r. Dz.U.U.E.L. 131 z 16 kwietnia 2021 r., str. 137) oraz nr 2021/1141 z 12 lipca 2021 r. (Dz.U.U.E.L. 247 z 13 lipca 2021 r., str. 55).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2019 – 2021, w każdym przypadku po otrzymaniu zawiadomień o podejrzeniu wystąpienia ASF u dzików, PLW przeprowadzał dochodzenie epizootyczne oraz pobrał i wysłał próbki do badań laboratoryjnych⁶, zgodnie z art. 42 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt. Na podstawie § 1 pkt 7 lit. a rozporządzeń Wojewody Wielkopolskiego (dalej: Wojewoda) w sprawie podjęcia działań w związku z zagrożeniem (wystąpieniem) ASF na terenie województwa wielkopolskiego odpowiednio z 28 listopada⁷ oraz 31 grudnia 2019 r.⁸, na obszarze powiatu nowotomyskiego Wojewoda nakazał PLW pobieranie próbek w kierunku ASF od padłych dzików i przesyłanie ich do laboratorium. Obowiązek pobierania próbek do badań w kierunku ASF jako badań monitoringowych, a nie tylko związanych

z powzięciem podejrzenia ASF, wynikał też z rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wprowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programów mających na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie na lata 2019 – 2021⁹.

W związku z ww. rozporządzeniami, PLW w przypadku wszystkich 5 221 dzików odstrzelonych¹⁰ od 5 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2021 r. oraz 329 odstrzelonych w styczniu i lutym 2022 r.¹¹ przeprowadził dochodzenie epizootyczne oraz pobrał i wysłał do laboratorium próbki do badań. Ponadto w przypadku 324 dzików padłych¹² znalezionych na terenie powiatu od stycznia 2019 r. do grudnia 2021 r., jak i 19 padłych ujawnionych w styczniu i lutym 2022 r. PLW także podjął działania przewidziane w art. 42 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt.

(akta kontroli str. 15, 20, 45-48, 210-213, 562-810, 1644-1647)

PLW w związku z ujawnionymi w grudniu 2021 r.¹³ pierwszymi przypadkami ASF u dzika na terenie powiatu nowotomyskiego, w rozporządzeniu nr 1/2021 z 17 grudnia 2021 r. w sprawie strefy objętej zakażeniem w związku z wystąpieniem ASF u zwierząt dzikich¹⁴, wyznaczył obszar skażony¹⁵. W związku z wydanym rozporządzeniem PLW w pełni wykonywał obowiązki wynikające z art. 42 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz § 18 ust. 1 – 4 rozporządzenia w sprawie zwalczania ASF. PLW nakazał producentom świń: sporządzenie oraz uaktualnienie spisu świń, przetrzymywanie świń w miejscu wykluczającym ich kontakt z dzikami, skarmianie świń paszą zabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących, używanie środków biobójczych, zgłaszanie każdego przypadku upadku świń, stosowanie środków higieny przez osoby mające kontakt z dzikami.

⁶ Badania przeprowadzano w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu, a w przypadku uzyskania pozytywnego wyniku w kierunku ASF próbki były dodatkowo badane w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym w Puławach.

⁷ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 10012.

⁸ Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2020 r. poz. 85, ze zm., dalej: rozporządzenie Wojewody w sprawie podjęcia działań w związku z wystąpieniem ASF.

⁹ Rozporządzenia: z 20 marca 2019 r. (Dz.U. poz. 598), z 12 lutego 2020 r. (Dz.U. poz. 290), z 27 stycznia 2021 r. (Dz.U. poz. 236), dalej: Program dot. wczesnego wykrycia ASF na 2019 r., 2020 r. i 2021 r.

¹⁰ 2 418 w odstrzale sanitarnym, 2 783 w planowym, dziewięć w redukcyjnym.

¹¹ 169 w odstrzale sanitarnym i 160 planowym.

¹² 127 w 2019 r., 115 w 2020 r., 82 w 2021 r.

¹³ W dniach 2 i 9 grudnia 2021 r. po jednym zgłoszeniu.

¹⁴ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 10043, dalej: rozporządzenie PLW w sprawie strefy objętej zakażeniem.

¹⁵ Obejmujący w gminie Zbąszyń miejscowości Strzyżewo, Przychodzko i Łomnicę oraz w gminie Miedzichowo miejscowości: Łęczno, Prądówka i Trzciel Odbudowa.

(akta kontroli str. 9-10, 562-568, 1644-1647)

2. W okresie objętym kontrolą, w sześciu na siedem przypadków ASF ujawnionych w grudniu 2021 r.¹⁶, PLW niezwłocznie poinformował Wielkopolskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii (dalej: WWLW) o potwierdzeniu wystąpienia ASF u dzików padłych i odstrzelonych na terenie powiatu, tj. najpóźniej następnego dnia od uzyskania wyniku badania laboratoryjnego (art. 51 ust. 4 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt). W jednym przypadku, w związku z uzyskaniem 4 stycznia 2022 r. pozytywnego wyniku badania laboratoryjnego w kierunku ASF u znalezionego 28 grudnia 2021 r. padłego dzika, PLW poinformował WWLW 11 stycznia 2022 r., czyli siódmego dnia po uzyskaniu pozytywnego wyniku badania laboratoryjnego. PLW wyjaśnił, że „[...] informacja do WWLW nie była traktowana jako bardzo pilna, gdyż nie dotyczyła nowych lokalizacji ogniska choroby, a kolejnego ogniska ASF u dzików w strefie objętej zakażeniem. [...] Ponadto WWLW otrzymał informację o stwierdzeniu ASF u tego dzika w formie sprawozdania z badań z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach już 4 stycznia 2022 r.”

(akta kontroli str. 18, 20, 37-48, 210-213, 655-726, 737-739, 787-810)

3. W kontrolowanym okresie PLW, w pismach do WWLW dotyczących siedmiu przypadków stwierdzenia ogniska ASF u dzików, nie przekazywał informacji o zagrożeniu wystąpienia lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt¹⁷. PLW wyjaśnił, że „[...] w grudniu 2021 r. sąsiednie powiaty znajdowały się już w strefach objętych zakażeniem ASF. [...] te obszary były ustalone wcześniej¹⁸ w związku ze stwierdzeniem ASF u dzików. W związku z tym wykryte przypadki zakażenia ASF u dzików w powiecie nie wpłynęły na zwiększenia zagrożenia wystąpienia choroby w sąsiednich powiatach.”

(akta kontroli str. 18, 37-43, 210-213, 562-568, 655-726)

4. W latach 2019 – 2021 PLW w sześciu przypadkach na siedem ujawnionych w grudniu 2021 r.¹⁹ przekazał niezwłocznie sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii²⁰ informacje o stwierdzeniu wystąpienia ASF na terenie powiatu nowotomyskiego. Natomiast o wyniku uzyskanym 4 stycznia 2022 r. poinformował ww. lekarzy 11 stycznia 2022 r. PLW wyjaśnił, że *informacja nie była traktowana jako bardzo pilna, gdyż nie dotyczyła nowych lokalizacji ogniska choroby, a kolejnego ogniska ASF u dzików. Podkreślił, że nie było konieczności zarządzania pilnych działań na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, bo obszary sąsiednich powiatów na terenie województwa lubuskiego znajdowały się już wcześniej w strefach objętych zakażeniem ASF.*

(akta kontroli str.18, 37-43, 655-726)

5. Na terenie powiatu nowotomyskiego, w związku z zagrożeniem wystąpienia lub wystąpieniem ASF w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, obowiązywały ograniczenia wprowadzone rozporządzeniami przez Wojewodę (na podstawie art. 46 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt):

¹⁶ Wyniki pozytywne w kierunku ASF uzyskano: 6, 15, 21, 31 grudnia 2021 r. oraz 4 stycznia 2022 r.

¹⁷ PLW dwukrotnie informował WWLW o zagrożeniu wystąpienia lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu we wnioskach z 10 września 2020 r. i 12 lipca 2021 r. o wydanie rozporządzenia Wojewody w sprawie zwalczania ASF na terenie powiatu nowotomyskiego, międzychodzkiego i grodzkiego.

¹⁸ Wymienione były w załączniku nr 1 do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/605 ustanawiającego szczególne środki zwalczania afrykańskiego pomoru świń (Dz.U.UE.L. 129 z 15 kwietnia 2021 r., str. 1).

¹⁹ W tym jeden pozytywny wynik badania w kierunku ASF uzyskano z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach 4 stycznia 2022 r.

²⁰ W Poznaniu, Grodzisku Wielkopolskim, Zielonej Górze, Wolsztynie, Międzychodzie, Świebodzinie, Międzyrzeczu i Szamotułach.

- z 15 września 2020 r. dla terenu powiatu nowotomyskiego i wolsztyńskiego²¹ uchylone rozporządzeniem z 3 listopada 2020 r.²²,
- z 19 lipca 2021 r. dla terenu powiatu nowotomyskiego i grodzkiego²³ uchylone rozporządzeniem z 27 sierpnia 2021 r.²⁴,
- z 21 lipca 2021 r. dla terenu powiatu międzychodzkiego, nowotomyskiego i szamotulskiego²⁵ uchylone rozporządzeniem z 27 sierpnia 2021 r.²⁶

Natomiast w związku z zagrożeniem występowania lub występowaniem ASF w populacji dzika, na podstawie rozporządzenia Wojewody, na obszarze obejmującym m.in. teren powiatu nowotomyskiego nakazano powiatowym lekarzom weterynarii:

- zabezpieczenie niezbędnych środków do poszukiwania, zbierania i załadunku padłych dzików oraz pobierania próbek w kierunku ASF i przesłania ich do laboratorium,
- zabezpieczenie odzieży ochronnej dla osób uczestniczących w przeszukiwaniu obszaru w celu znalezienia padłych dzików,
- koordynowanie działań przy współpracy z osobą kierującą przeszukiwaniem,
- określenie zasad przemieszczania padłych dzików lub ich części z miejsca znalezienia do miejsca czasowego składowania, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”,
- odkażanie miejsc przechowywania padłych dzików oraz oczyszczanie i odkażanie środków ich transportu,
- sporządzanie meldunku o przeprowadzonych działaniach i przekazywanie go w terminie nie dłuższym niż trzy dni Wojewódzkiemu Centrum Zarządzania Kryzysowego i WWLW, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 17, 20, 433-557, 1636-1643, 1648-1655)

PLW, na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, w okresie objętym kontrolą wydał jedno rozporządzenie w sprawie strefy objętej zakażeniem (o którym mowa w pkt. 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego). PLW skorzystał z wszystkich instrumentów wskazanych w ww. przepisie z wyjątkiem dwóch nakazów, które już zostały wcześniej określone w rozporządzeniu przez Wojewodę:

- dla dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich w zakresie odstrzału sanitarnego zwierząt wolno żyjących (dzikich),
- dla zarządców dróg publicznych w zakresie zamykania znajdujących się w pasach drogowych przejść dla zwierząt lub wykonywania przeszkód technicznych, w szczególności budowy ogrodzeń lub zabezpieczeń technicznych, lub wykładania mat dezynfekcyjnych, a także ich utrzymywania po wyłożeniu w stanie zapewniającym skuteczne działanie środka dezynfekcyjnego.

(akta kontroli str. 1644-1647, 1650-1655)

Wojewoda na podstawie rozporządzenia z 11 czerwca 2021 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie podjęcia działań w związku z wystąpieniem ASF na terenie województwa wielkopolskiego²⁷, nakazał Nadleśniczemu Nadleśnictwa Bolewice²⁸ wykonanie ogrodzenia zatrzymującego migrację dzików z terenów leśnych, w których stwierdzono zakażenie ASF. W rezultacie zbudowano ogrodzenie biegnące

²¹ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 6981. W związku z wystąpieniem ogniska ASF w miejscowości Perzyny w gminie Zbąszyń na terenie powiatu nowotomyskiego.

²² Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 8169.

²³ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 5843. W związku z wystąpieniem ogniska ASF w miejscowości Stary Tomyśl w gminie Nowy Tomyśl na terenie powiatu nowotomyskiego.

²⁴ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 6557.

²⁵ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 5939. W związku z wystąpieniem ogniska ASF w miejscowości Chorzewo w gminie Kwilcz na terenie powiatu międzychodzkiego.

²⁶ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 6556.

²⁷ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 4743.

²⁸ Położonego na terenie trzech powiatów: nowotomyskiego, międzychodzkiego i międzyszyckiego.

od granicy gminy Trzciel w kierunku miejscowości Jabłonka Stara i Łowynia do Głazewa. Według Nadleśniczego Nadleśnictwa Bolewice, na terenie powiatu nowotomyskiego szacowana długość ogrodzenia wynosiła ok. ośmiu kilometrów. Budowę obiektu ze środków Funduszu Leśnego²⁹ w powiecie zakończono 28 lipca 2021 r. PLW wyjaśnił, że „[...] nie uczestniczył w tworzeniu ogrodzeń mających za zadanie zatrzymanie przemieszczania się dzików, gdyż do grudnia 2021 r. na terenie powiatu nie stwierdzono ASF u padłych i odstrzelonych dzików.”

(akta kontroli str. 20, 189-196)

6. Rozporządzenie PLW z 17 grudnia 2021 r. obowiązywało na terenie powiatu nowotomyskiego do czasu zakończenia czynności kontrolnych w PIW³⁰. Na terenie strefy objętej zakażeniem, która była ustanowiona w gminach Zbąszyń i Miedzichowo od grudnia 2021 r. do lutego 2022 r., wykryto zakażenie ASF u dziesięciu padłych (po pięć przypadków w 2020 r. i 2021 r.) i czterech odstrzelonych dzików (po dwa w 2020 r. i 2021 r.). PLW wyjaśnił, że „[...] rozporządzenie może być jeszcze zmienione w zależności od wyników analizy lokalizacji dzików z potwierdzonym wynikiem w kierunku ASF.” W PIW kwestia zasad i przesłanek uchylecia tego rozporządzenia lub pozostawienia jego w mocy nie była określona w regulacjach wewnętrznych.

(akta kontroli str. 15, 20, 562-568, 621-726, 737-739, 787-810, 1644-1647, 1855-1856)

7. W kontrolowanym okresie, na terenie powiatu nowotomyskiego realizacja odstrzału sanitarnego dzików w związku z zagrożeniem wystąpienia ASF była prowadzona w oparciu o rozporządzenia Wojewody wydane na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1, pkt 8, pkt 8b, pkt 8c oraz ust. 3a i ust. 4 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt³¹. Szczegółowa liczba dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego w poszczególnych obwodach łowieckich w 2019 r. została określona w umowach zawartych pomiędzy PLW, a właściwym dzierżawcą lub zarządcą obwodu łowieckiego.

Do 15 grudnia 2019 r. na terenie 20 obwodów przewidziano odstrzelenie łącznie 40 dzików (po dwa na dzierżawcę albo zarządcę obwodu), co zostało w pełni zrealizowane. Natomiast przez cały 2019 r. w ramach wszystkich polowań Polski Związek Łowiecki pozyskał w powiecie 2 393 dziki.

(akta kontroli str. 25, 569-570, 1610-1635, 1656-1661)

W 2020 r. na terenie powiatu nie wykonano w pełnym zakresie odstrzału sanitarnego dzików określonego w ww. rozporządzeniu Wojewody, gdyż pozyskano 1 170 dzików zamiast 1 177, co stanowiło 99,4% wskazanej liczby dzików do odstrzału. Jednocześnie w pełni wykonano roczny plan łowiecki³², w ramach którego odstrzelono w powiecie 1 961 dzików (w tym 90 sztuk w obwodzie 232).

PLW wyjaśnił, że „[...] było to spowodowane zmniejszeniem się populacji dzików w tym regionie na skutek występowania ASF w sąsiednich powiatach oraz podejmowanymi działaniami w kierunku izolacji zachodnich obszarów powiatu nowotomyskiego.”

(akta kontroli str. 23-30, 571-654)

W 2021 r. na terenie powiatu także nie wykonano w pełnym zakresie odstrzału sanitarnego dzików określonego w ww. rozporządzeniu Wojewody, gdyż pozyskano

²⁹ Fundusz tworzony w Lasach Państwowych, którego dochodami są m.in.: odpis podstawowy obciążający koszty nadleśnictwa, kary i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych oraz należności wynikające z odszkodowań za szkody powstałe w wyniku oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych oraz z tytułu przedwczesnego wyrębu drzewostanów.

³⁰ Tj. do 8 kwietnia 2022 r.

³¹ Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2019, 2020 i 2021 r., poz. odpowiednio: 878, 1606 i 2773.

³² O którym mowa w art. 8a ustawy z 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1683, ze zm.), dalej: Prawo łowieckie.

1 243³³ dziki zamiast 1753, co stanowiło 70,91 % wskazanej liczby dzików do odstrzału. W 13 obwodach łowieckich nie zostało odstrzelonych 510 dzików. Natomiast

w rezultacie odstrzału planowego w ciągu roku pozyskano w powiecie 707 dzików.

Według PLW niezrealizowany w pełni w 2021 r. odstrzał sanitarny dzików wynikał ze zmniejszenia populacji dzików w wyniku bardzo wysokiego odstrzału dzików zrealizowanego w łowieckim roku gospodarczym 2020-2021, w tym dużego pozyskania łoch. Nawet pomimo rezygnacji myśliwych z odstrzału w ramach planów łowieckich nie było możliwości zrealizowania w okresie od 2 kwietnia do 31 grudnia 2021 r. zwiększonego o 50% w stosunku do 2020 roku odstrzału sanitarnego. Okres wegetacji roślin trwający do września umożliwiał w praktyce skuteczne polowanie na dziki przez ok. cztery miesiące w czasie obowiązywania rozporządzenia Wojewody. Ponadto wskazał, że zbliżona ilość polowań przy realizacji odstrzału na poziomie ok. 30% niższym niż w sezonie 2020/2021 świadczyła o redukcji populacji dzików w regionie, w tym o zahamowaniu napływu dzików z sąsiednich powiatów.

(akta kontroli str. 31-36, 569-654)

Wojewoda w rozporządzeniu z 19 stycznia 2022 r. w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego dzików na obszarze zagrożenia wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa wielkopolskiego³⁴ nakazał odstrzał sanitarny 525 dzików na terenie powiatu nowotomyskiego w terminie do 31 marca 2022 r. Według PLW wynikało to z przedłużenia do 31 marca 2022 r. – czyli do końca sezonu łowieckiego 2021/2022 – terminu na realizację odstrzału sanitarnego na terenach powiatów w liczbach niezrealizowanych do 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli str. 35)

Projekty rozporządzeń Wojewody w sprawie odstrzału sanitarnego dzików były konsultowane z PLW, który przekazywał odpowiednie dane WWLW. Źródłem tych danych były wyniki inwentaryzacji dzików³⁵ przeprowadzone przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich w terminie do dnia 10 marca każdego roku i zawierały szacowaną liczebność występujących zwierząt łownych.

(akta kontroli str. 23-36, 1656-1661)

W latach 2020-2021 PLW nie wnioskował o wypowiedzenie umów z dzierżawcami lub zarządcami obwodów łowieckich (art. 47b ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt), gdyż w ocenie PLW „[...] niezrealizowany w pełni odstrzał sanitarny dzików nie wynikał z ich winy. PLW był w stałym kontakcie z kołami łowieckimi i nadleśniczymi

w zakresie realizacji odstrzału sanitarnego i cyklicznie przypominał im w formie pisemnej o konieczności intensyfikacji działań w celu odstrzelenia ustalonej w rozporządzeniu liczby dzików.”

(akta kontroli str. 23-36, 811, 832-878)

8. PLW w 20 obwodach łowieckich położonych na obszarze objętym ograniczeniami oraz obszarze zagrożenia na terenie powiatu nie zakazywał odłowów zwierząt łownych, polowań na zwierzęta łowne, polowań indywidualnych na zwierzęta łowne, polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez udziału psów lub z udziałem psów, polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez naganki lub z naganką.

(akta kontroli str. 812-831, 1644-1647)

³³ Liczba została ustalona przez PLW na podstawie przedstawionych przez zarządców i dzierżawców obwodów łowieckich rachunków/faktur za realizację odstrzału sanitarnego, na podstawie których rozliczono środki przeznaczone na ten cel w budżecie PIW. Natomiast z rejestru tusz dzików sporządzanego przez PIW na bieżąco po plombowaniu chłodni przeznaczonych do przechowywania tych tusz na okres badań w kierunku ASF wynikało, że odstrzelono sanitarnie 1 248 dzików.

³⁴ Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 604.

³⁵ O której mowa w art. 8a Prawa łowieckiego.

Każdy dzik odstrzelony na obszarze ochronnym, obszarze objętym ograniczeniami albo obszarze zagrożenia w powiecie był niezwłocznie dostarczany wraz ze wszystkimi częściami ciała, w tym z narządami wewnętrznymi, do położonego na obszarze powiatu punktu przechowywania tusz³⁶, w którym był umieszczony do czasu uzyskania wyniku badania laboratoryjnego w kierunku ASF. Dzikie odstrzelone na obszarze zagrożenia i obszarze objętym ograniczeniami były dostarczane do chłodni w całości, niewypatroszone.

Na terenie powiatu funkcjonowało 14 punktów przechowywania tusz. Sześć zostało utworzonych w grudniu 2019 r., siedem w 2020 r. i jeden w 2021 r. Dwa punkty zlikwidowano w lipcu i sierpniu 2021 r. Na terenie powiatu nie było zakładu obróbki dziczyzny, a z racji obowiązujących w powiecie ograniczeń punkty skupu dziczyzny nie przyjmowały tusz dzików.

Od stycznia 2020 r. do maja 2021 r., ze względów logistycznych 282 odstrzelone dziki były przetransportowane do punktu przechowywania tusz zlokalizowanego poza obszarem, w którym zostały uzyskane³⁷. Nie odnotowano przypadków czasowego zablokowania chłodni w czasie oczekiwania na wynik badania laboratoryjnego.

(akta kontroli str.14-15, 559-654, 879-884)

Na obszarze: ochronnym, objętym ograniczeniami albo zagrożenia, PLW pobierał próbki do badań w kierunku ASF z każdego dzika padłego (w tym ze zwłok dzików ulegających autolizie³⁸ oraz dzików zabitych w wypadkach komunikacyjnych) lub odstrzelonego, dostarczonego do punktu przechowywania tusz. W okresie objętym kontrolą badania przeprowadzono u 5 214 dzików upolowanych i u 324 znalezionych padłych dzików (w tym ze zwłok dzików ulegających autolizie oraz dzików zabitych w wypadkach komunikacyjnych).

(akta kontroli str. 20, 45-48, 559-561, 569-654, 727-810)

PLW miał wystarczającą liczbę znaków weterynaryjnych, którym znakowane było mięso dzików i nie wystąpiły przypadki braku tego typu znaków.

(akta kontroli str. 559-561, 569-654, 740-810, 1566-1600)

9. Zgodnie z Programami dot. wczesnego wykrycia ASF na 2019 r., 2020 r. i 2021 r. PLW prawidłowo weryfikował liczbę dzików pozyskanych w ramach polowania, zgłoszonych przez myśliwych z liczbą tusz dzików znajdujących się w miejscach ich czasowego przetrzymywania³⁹. PLW przeprowadzał oględziny tusz dzików po ich umieszczeniu w chłodniach, tj. po otrzymaniu od myśliwego dokumentu dochodzenia epizootycznego, na którym umieszczano pieczętkę potwierdzającą przeprowadzenie oględzin w chłodni z oznaczeniem daty, miejscowości i podpisem pracownika PIW. Chłodnie po weryfikacji i uzyskaniu zgodności danych były plombowane. W 2020 r. i 2021 r. przeprowadzono odpowiednio 484 (na 1 177 upolowanych dzików w odstrzale sanitarnym) i 477 (na 1 243 upolowane dziki w odstrzale sanitarnym) oględzin w 12 punktach przetrzymywania tusz dzików istniejących na terenie powiatu. Stała konfrontacja liczby dzików zgłaszanych jako odstrzelone przez dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego do rozliczenia w PIW z rzeczywistą liczbą tusz tych zwierząt znajdujących się w chłodniach i zbadanych w kierunku ASF odbywała się w drodze porównywania dokumentów, tj. rachunków faktur za realizację odstrzału

³⁶ W powiecie tusze padłych i odstrzelonych dzików nie były przechowywane w punktach skupu dziczyzny lub zakładach obróbki dziczyzny.

³⁷ Dzikie upolowane w obwodach łowieckich nr 228 i 230 (znajdujących się na terenie powiatu grodziskiego i nowotomyskiego) były transportowane do punktu przechowywania tusz w Kąkolewie w powiecie grodziskim.

³⁸ Proces samoistnego rozkładu komórek i tkanek organizmu pod wpływem własnych enzymów.

³⁹ Na obszarze zagrożenia, obszarze objętym ograniczeniami oraz obszarze ochronnym.

z prowadzonym przez PLW w pliku MS EXCEL rejestrem dzików odstrzelonych, zaplombowanych i zbadanych w kierunku ASF. W procesie rozliczania dzierżawcom lub zarządcom okręgów łowieckich należności za odstrzelonego dzika, w oparciu o art. 47a ust. 2-5 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, pracownicy PIW załączali do faktury opisany wydruk z tego rejestru.

(akta kontroli str.14-15, 424-432)

10. PIW w latach 2019-2021 poniósł następujące wydatki⁴⁰ w związku z ASF:

- a) zwrot kosztów za przeprowadzony odstrzał planowy dzików: 707 016,11 zł w 2020 r., 388 582,17 zł w 2021 r.,
- b) zwrot kosztów za przeprowadzony odstrzał sanitarny dzików: 21 549,93 zł w 2019 r., 451 949,00 zł w 2020 r., 479 499,33 zł w 2021 r.,
- c) unieszkodliwienie zwłok dzików (usługa kompleksowa: odbiór, transport i utylizacja): 6 210,00 zł w 2021 r.,
- d) wykonanie badań laboratoryjnych w kierunku ASF: 10 414,00 zł w 2019 r. (dziki), 2 947,00 zł w 2020 r. (świnie), 12 701,00 zł w 2021 r. (świnie),
- e) zakup chłodni kontenerowej (pięć szt.): 18 450,00 zł w 2019 r., 103 320,00 zł w 2020 r.,
- f) odszkodowania i zapomogi za zwierzęta padłe i zabite z nakazu PLW oraz za zutylizowany sprzęt rolniczy i paszę dla zwierząt: 866 342,87 zł w 2020 r., 655 049,67 zł w 2021 r.,
- g) zwrot kosztów zabicia zwierząt w ogniskach ASF: 74 144,40 zł w 2020 r., 301 542,51 zł w 2021 r.,
- h) zwrot kosztów za utylizację świń w ogniskach ASF: 126 468,00 zł w 2020 r., 189 656,64 zł w 2021 r.,
- i) koszt transportu zwłok świń do utylizacji: 2 885,58 zł w 2021 r.,
- j) zakup materiałów do pobierania próbek do badań laboratoryjnych i odzieży ochronnej: 22 096,46 zł w 2020 r., 90 728,62 zł w 2021 r.,
- k) zakup znaczników do dzików: 1 289,04 zł w 2020 r., 3 726,90 zł w 2021 r., 3 286,56 zł w 2022 r.,
- l) wynagrodzenia osób (umowy zlecenie z lekarzem weterynarii) wyznaczonych do podejmowania działań w związku z ogniskami ASF: 29 951,97 zł w 2020 r., 146 871,58 zł w 2021 r., a także osób w zakładach leczniczych (faktura za wykonane czynności): 14 725,71 zł w 2021 r.

(akta kontroli str. 963-972, 1465-1565, 1581-1600)

PLW wyjaśnił, że „[...] zakup odzieży ochronnej i środków odkażających prowadzono według bieżących potrzeb w celu uzupełnienia magazynu epizootycznego PIW bez rozróżnienia czy dotyczą one czynności związanych z ASF, czy innych chorób zakaźnych zwierząt oraz konkretnych zadań realizowanych przez PIW (np. pobieranie próbek do badań laboratoryjnych od świń żywych i padłych oraz dzików odstrzelonych i padłych, przeprowadzania kontroli punktów przetrzymywania tusz dzików, czy zasad bioasekuracji w gospodarstwach, udziału w przeszukiwaniach w celu znalezienia padłych dzików).”

(akta kontroli str. 20, 978-980)

11. PLW zaciągnął zobowiązania z tytułu ASF ponad środki przewidziane w planie finansowym w wysokości 642 470,97 zł w 2020 r. oraz 852 901,16 zł w 2021 r., co było niezgodne z art. 46 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴¹. Kwestia ta została opisana szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

⁴⁰ Zgodnie ze szczegółową klasyfikacją wydatków, wydatki na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt ujmowane są w dziale 010 (Rolnictwo i łowiectwo), rozdziale 01022 (Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego).

⁴¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm. dalej: ustawa o finansach publicznych albo ufp.

(akta kontroli str. 968-969, 973-977)

PLW nie nakładał kar administracyjnych m.in. za: nielegalne dokarmianie zwierząt łownych, nieprowadzenie odstrzału sanitarnego, niezgłaszanie przypadków padnięć lub niedostarczanie odstrzelonych zwierząt łownych do określonych miejsc, niezamknięcie znajdujących się w pasach drogowych przejść dla zwierząt, nieposzukiwanie padłych zwierząt, o których mowa w art. 85aa oraz 85b ustawy o ochronie zdrowia zwierząt.

(akta kontroli str. 10, 1465-1565)

W latach 2019 – 2021 PLW nie ponosił jednorazowych wydatków, których wartość przekraczałyby kwotę, o której mowa w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴² lub kwotę określoną w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z 11 września 2019 r. o tej samej nazwie⁴³.

(akta kontroli str. 1465-1565, 1601-1603)

12. Plan gotowości zwalczania afrykańskiego pomoru świń dla powiatu nowotomyskiego⁴⁴ został zatwierdzony przez WWLW 10 października 2017 r. i od tego dnia nie był aktualizowany przez PLW. Ponadto nie zawierał wszystkich wymaganych elementów, które zostały określone w ustawie o ochronie zdrowia zwierząt. Powyższe kwestie zostały szerzej opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W Planie przewidziano wystąpienie ASF u dzików oraz określono podstawowe zadania dotyczące zminimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się choroby poprzez ich kontakt ze świniami domowymi. Natomiast nie określał on precyzyjnie zadań dotyczących zwalczania tej choroby w populacji dzika na terenie powiatu.

(akta kontroli str.10, 49-140, 1857-1941)

W opinii PLW, „[...] wystarczające były szczegółowe zasady postępowania określone w rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Wojewody Wielkopolskiego oraz przepisach WWLW. Ogólny charakter planu wymuszony został zmiennością przepisów, nieprzewidywalnością sytuacji epizootycznej, różnorodnością gospodarstw utrzymujących świnię. Plan gotowości spełnia funkcję szkoleniową, czyli ułatwia proces przygotowania się do działań dotyczących ASF. W przypadku wystąpienia ogniska ASF, a także biorąc pod uwagę konieczność działania pod silną presją czasu np. w przypadku likwidacji ognisk ASF u świń w ciągu 48 godzin od ich wykrycia najbardziej przydatne było korzystanie z przepisów krajowych i UE.”

(akta kontroli str. 50, 54)

13. W latach 2019-2021 PLW przeprowadził 777 kontroli⁴⁵ (w 2019 r. – 206, w 2020 r. – 327, w 2021 r. – 244) w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, których elementem było sprawdzenie przestrzegania zasad bioasekuracji przed przeniknięciem afrykańskiego pomoru świń ze środowiska naturalnego. PLW nie przeprowadził ww. kontroli w 2020 r. i 2021 r. we wszystkich gospodarstwach utrzymujących świnię na terenie powiatu nowotomyskiego przynajmniej raz w roku zgodnie z Programami dot. wczesnego wykrycia ASF na 2020 r. i 2021 r., o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 10, 14, 885-941, 947-962)

⁴² Dz. U. z 2019 r., poz. 1843, ze zm.

⁴³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm – wejście w życie od 1 stycznia 2021 r.

⁴⁴ O którym mowa w art. 54 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt.

⁴⁵ Zgodnie z danymi zawartymi w raportach przekazywanych Wojewódzkiemu Lekarzowi Weterynarii w Poznaniu na podstawie pisma Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWz-403-60/2019 z 5 lutego 2019 r.

Naruszenie zasad bioasekuracji stwierdzono w przypadku 175 gospodarstw utrzymujących świnie (53,5% objętych kontrolą)⁴⁶ w 2020 r. oraz 90 gospodarstw (36,8% skontrolowanych)⁴⁷ w 2021 r. Najczęściej występowały nw. nieprawidłowości:

- nieterminowe zgłaszanie do ARiMR zdarzeń dotyczących świń, których dotyczy obowiązek znakowania: w 2019 r. – 82 przypadki, w 2020 r. – 104, w 2021 r. – 73,
- niesporządzenie spisu posiadanych świń i dokonywanie aktualizacji: w 2019 r. – 82, w 2020 r. – 145, w 2021 r. – 40,
- niestosowanie mat dezynfekcyjnych przed wejściami do gospodarstwa, budynków i pomieszczeń: w 2019 r. – 74, w 2020 r. – 99, w 2021 r. – 35,
- niestosowanie mat dezynfekcyjnych przed wjazdami do gospodarstwa: w 2020 r. – 84, w 2021 r. – 29,
- niestosowanie środków higieny przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń przez rozpoczęciem tych czynności oraz oczyszczania i odkażania obuwia: w 2019 r. – 73, w 2020 r. – 114, w 2021 r. – 37,
- nieużywanie odzieży i obuwia ochronnego przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń: w 2019 r. – 78, w 2020 r. – 107, w 2021 r. – 21.
- brak bieżącego odkażania i oczyszczania narzędzi oraz sprzętu wykorzystywanych do obsługi świń: w 2019 r. – 39, w 2020 r. – 129, w 2021 r. – 40,
- nieprzestrzeganie nakazu utrzymywania świń w sposób wykluczający kontakt ze zwierzętami wolno żyjącymi i domowymi: w 2019 r. – 53 przypadki, w 2020 r. – 82, w 2021 r. – 41.

(akta kontroli str. 14, 906-941, 947-962)

W latach 2019 – 2021 nie wydawano decyzji, o których mowa w art. 48b ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, tj. nakazujących zabicie lub ubój zwierząt określonych gatunków oraz zakazujących utrzymywania w gospodarstwie zwierząt tych gatunków. Natomiast jako pokontrolne środki zaradcze w stosunku do gospodarstw wydano decyzje, o których mowa w art. 48b ust. 1 pkt 1 tej ustawy, tj. nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień w określonym terminie (w 2019 r. – 120 decyzji, w 2020 r. – 175 i w 2021 r. – 96). W ramach sankcji pokontrolnych stosowano postępowanie mandatowe: w 2019 r. wydano 90 mandatów na łączną kwotę 8 800 zł, w 2020 r. 131 na 7 250 zł i w 2021 r. 55 na 4 300 zł.

(akta kontroli str. 885-941, 947-962)

Badanie 30 pierwszych kontroli bioasekuracji z nieprawidłowościami w 2020 r. i 2021 r. wykazało, że w przypadku 50⁴⁸ na 60 objętych tymi kontrolami gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną, PLW nie przeprowadził w danym roku kalendarzowym dodatkowych kontroli w związku ze stwierdzonymi przypadkami niewykonania nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem ASF, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Dziewięć na dziesięć kontroli sprawdzających przeprowadzono po upływie okresu dłuższego niż dwa miesiące. PLW wyjaśnił, że „[...] wynikało to z niewystarczającej obsady kadrowej PIW i ograniczeń związanych z pandemią COVID-19.”

(akta kontroli str. 885-905, 942-946, 947-962)

14. PLW prowadził elektroniczny rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z utrzymywaniem świń w gospodarstwach, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt. Wzór rejestru był zgodny z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 kwietnia 2018 r.

⁴⁶ jw.

⁴⁷ jw.

⁴⁸ Z tego dziewięć gospodarstw zaprzestało utrzymywanie świń w okresie do czterech miesięcy od przeprowadzonej kontroli (w 2020 r. – sześć i w 2021 r. – trzy).

w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁴⁹. Nie zawierał on jednak wszystkich obowiązkowych elementów wymienionych w art. 11 ust. 2 tej ustawy, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 10, 17, 214-419)

15. PLW posiadał stały dostęp do Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt (SIRZ)⁵⁰ Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zgodnie z porozumieniami zawartymi pomiędzy Prezesem ARiMR a Głównym Lekarzem Weterynarii z 13 lipca 2017 r. i z 22 stycznia 2021 r. Agencja zapewniła PLW dostęp do danych w systemie za pośrednictwem przeglądarki internetowej oraz webserwisów. W PIW stworzono komputerowe stanowisko pracy w celu wyszukiwania, przeglądania lub sporządzania wydruków danych, o których mowa w § 9 ust. 1 pkt 2 lit. a-q i pkt 3 lit. a-q rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 9 grudnia 2016 r. w sprawie wykonywania nadzoru w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt, współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz podmiotów prowadzących rejestry koniowatych, a także dokonywania zmian w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych, rejestrach koniowatych i centralnej bazie danych⁵¹.

(akta kontroli str. 214-219)

W rejestrze prowadzonym przez PLW w wersji elektronicznej, o którym mowa w pkt 14 wystąpienia pokontrolnego, figurowały inne dane o liczbie gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną, niż w SIRZ Agencji ARiMR w zakresie liczby siedzib stad trzody chlewnej. Według danych z rejestru, na terenie powiatu była następująca liczba gospodarstw: wg stanu na 31 grudnia 2019 r. – 1 264, na 31 grudnia 2020 r. – 1 255, na 31 grudnia 2021 r. – 1 037. Natomiast w SIRZ liczba siedzib stad trzody chlewnej na terenie powiatu nowotomyskiego była następująca: 1 stycznia 2020 r. – 1 198 (różnica z rejestrem – 66 stad), 1 stycznia 2021 r. – 1 089 (różnica 166), 1 stycznia 2022 r. - 513 (różnica 524). W rejestrze PLW były wprowadzone gospodarstwa posiadające trzodę chlewną oraz inne o statusie „aktywna 0”, „nieaktywna/zawieszona”, „wyrejestrowana”. Z kolei ARiMR zmieniła metodykę liczenia siedzib stad świń z dniem 1 marca 2021 r., zgodnie z którą do SIRZ nie wliczano gospodarstw, w których nie było świń.

PLW wyjaśnił, że „[...] pozostawienie w rejestrze siedzib stad świń z zerowym stanem w SIRZ z adnotacją w kolumnie Uwagi „aktywna 0, do czasu ostatecznej zmiany statusu takiej siedziby stada przez ARiMR na siedziba stada „nieaktywna/zawieszona”, „nieaktywna/zakończona”, „wyrejestrowana”, umożliwiło wykrycie zgłoszenia przez hodowcę zmiany stanu świń tylko do ARiMR, bez przekazania odpowiedniej informacji do PLW. Zauważenie takiej sytuacji powodowało doraźne skontrolowanie przez PIW stanu faktycznego w takim gospodarstwie

z możliwością wykrycia i likwidacji potencjalnego zagrożenia w zakresie rozprzestrzeniania się ASF.

(akta kontroli str. 17, 214-423)

⁴⁹ Dz. U. poz. 818, dalej: rozporządzenie w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

⁵⁰ O którym mowa w ustawie z 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz.U. z 2021 r. poz. 1542). System jest wykorzystywany w szczególności do ustalania miejsc pobytu i przemieszczeń zwierząt. W rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych gromadzi się dane w oparciu o zgłoszenia składane przez posiadaczy zwierząt. W bazie danych gromadzone są informacje na temat: posiadaczy zwierząt (rejestr producentów), zwierząt i ich miejsc przebywania (rejestr siedzib stad), przemieszczeń zwierząt (rejestracja zgłoszeń zdarzeń dotyczących zwierząt).

⁵¹ Dz.U. poz. 2136.

Pracownicy PIW weryfikowali dane zawarte w księgach rejestracji prowadzonych w siedzibach stad ze stanem faktycznym w trakcie przeprowadzanych kontroli w zakresie bioasekuracji stad świń.

(akta kontroli str. 215, 219-222)

16. PLW uczestniczył w posiedzeniach Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, powołanego przez Starostę Nowotomyskiego, dotyczących zagrożeń związanych z ASF, które odbyły się: 25 listopada 2019 r., 11 i 17 września 2020 r., 9 sierpnia 2021 r. Ponadto, w ramach spotkań w cyklu kwartalnym Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Rady Powiatu Nowotomyskiego, PLW przedstawiał szczegółowe informacje dotyczące sytuacji epizootycznej. W ocenie Starosty wypracowane formy i zasady współpracy gwarantowały sprawne i efektywne podejmowanie działań, które przyczyniały się do zwalczania występującego na terenie powiatu zagrożenia ASF.

(akta kontroli str. 141-145, 159-188, 206-209, 1809-1812, 1815-1825)

PLW brał udział w posiedzeniach gminnych zespołów zarządzania kryzysowego oraz w gminnych spotkaniach informacyjnych z właścicielami gospodarstw w zakresie stosowania zasad bioasekuracji. Ponadto współpracował z samorządem lokalnym

w zakresie stawiania tablic ostrzegawczych pn. „Afrykański Pomór Świń Obszar Zagrożony” oraz z ARiMR, Wielkopolską Izbą Rolniczą, dzierżawcami obwodów łowieckich i lokalnymi ośrodkami doradztwa rolniczego. PLW utworzył też Zespół Kryzysowy, którego członkami byli lekarze weterynarii z terenu powiatu, a jego zadaniem było monitorowanie i zwalczanie zagrożenia ASF.

(akta kontroli str. 141-152, 157-158, 197-205, 1682-1780, 1939-1941)

Oprócz spotkań informacyjnych, pracownicy PIW przeprowadzili 22 szkolenia⁵² dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego i pasz, a także rolników, myśliwych, władz samorządowych, straży, inspekcji i innych służb oraz społeczeństwa, obejmujących rozpowszechnienie informacji o zagrożeniu ASF, sposobie zawiadamiania właściwych organów o podejrzeniu jego wystąpienia, objawach zakażenia wirusem ASF, metodach bezpiecznego unieszkodliwiania padłych dzików lub dopuszczalnych sposobach zagospodarowania odstrzelonych dzików, obowiązku zawiadamiania organów Inspekcji Weterynaryjnej o każdym przypadku znalezienia padłego dzika, wymaganiach dotyczących bioasekuracji. Ponadto pracownicy PIW wzięli udział w 13 szkoleniach z zakresu wykrywania i zwalczania ASF.

(akta kontroli str. 153-156, 210-213, 1682-1709, 1781-1808, 1813-1814, 1826-1854)

PLW zamieszczał w lokalnej prasie komunikaty o zagrożeniu wynikającym z ASF, urzędom gmin i sołtysom przekazywał materiały informacyjne dotyczące ASF, w celu ich publikacji na stronach internetowych i umieszczania na tablicach informacyjnych oraz kolportował wśród właścicieli gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną ulotki zawierające zasady, które powinni przestrzegać w celu ochrony przed tą chorobą.

(akta kontroli str. 1662-1681, 1710-80)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. PLW nie określił zasad przemieszczania padłych dzików lub ich części z miejsca znalezienia do miejsca czasowego składowania, do czego był zobowiązany od 28 listopada 2019 r. 2020 r. zgodnie z § 1 pkt 7 lit. d rozporządzeń Wojewody w

⁵² Dziewięć dla myśliwych i pracowników nadleśnictw, siedem przeznaczonych dla przedstawicieli lokalnych instytucji publicznych, sześć dla prywatnie praktykujących lekarzy weterynarii.

sprawie podjęcia działań w związku z zagrożeniem (wystąpieniem) ASF z odpowiednio 28 listopada oraz 31 grudnia 2019 r.

PLW wyjaśnił, że „[...] nie było potrzeby wyznaczania miejsc składowania zwłok dzików do czasu ich odbioru przez podmiot utylizacyjny ze względu na niestwierdzenie do grudnia 2021 r. przypadków ASF u dzików. Zwłoki dzików po pobraniu próbek do badań były zabezpieczane w opisanych i zdezynfekowanych workach foliowych, a firma transportowa odbierała je bezpośrednio z miejsca ich znalezienia.”

(akta kontroli str. 551-557)

NIK wskazuje, że PLW przez ponad dwa lata nie zrealizował nakazu Wojewody. Przedmiotowe zasady powinny być określone przed faktem, a nie po jego wystąpieniu, chociażby dla umożliwienia podjęcia niezwłocznego, prawidłowego działania. Procedura została opracowana przez PLW dopiero w trakcie kontroli NIK 15 marca 2022 r.

(akta kontroli str. 551-557)

2. W latach 2020 – 2021, PLW z opóźnieniem wynoszącym od jednego do 10 dni przekazał 31 meldunków⁴⁶ (na 48 przypadków, tj. 64,6%) do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego i WWLW o uczestniczeniu PLW lub wyznaczonego przez niego pracownika PIW w koordynowanych poszukiwaniach w celu znalezienia padłych dzików lub ich części. Naruszało to § 1 pkt 7 lit. f rozporządzenia Wojewody w sprawie podjęcia działań w związku z wystąpieniem ASF, w myśl którego meldunki powinny być przekazywane przez powiatowych lekarzy weterynarii w terminie nie dłuższym niż trzy dni.

(akta kontroli str. 20, 433-550)

PLW wyjaśnił, że „[...] opóźnienia w sporządzaniu i przekazywaniu meldunków były spowodowane niewystarczającą obsadą kadrową PIW, tj. brakiem nowych etatów, pomimo zwiększonej minimum dwukrotnie ilości realizowanych zadań w latach 2019-2021. Personel PIW musiał wykonywać swoje obowiązki pod presją ograniczeń wynikających z pandemii COVID-19, co wiązało się też z rezygnacją osób z pracy w PIW.”

(akta kontroli str. 20, 433-437)

3. W latach 2020 – 2021 PLW zaciągał zobowiązania w związku z ASF w łącznej wysokości 1 495 372,13 zł, pomimo braku zabezpieczenia odpowiednich środków w planie finansowym PIW⁵³. Naruszało to art. 46 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym jednostki sektora finansów publicznych mogą – co do zasady – zaciągać zobowiązania do sfinansowania w danym roku do wysokości wynikającej z planu wydatków lub kosztów jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia, składki na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, inne składki i opłaty obowiązkowe oraz płatności wynikające z zobowiązań zaciągniętych w latach poprzednich.

W 2020 r. zaciągnięto zobowiązania na kwotę 634 358,16 zł (rozdział 01022, paragraf 4300) w związku z wypłatą należności dzierżawcom lub zarządcom okręgów łowieckich z tytułu odstrzału sanitarnego dzików⁵⁴ oraz zwrotu kosztów

⁴⁶ Przeszukiwania zorganizowane 10 grudnia 2020 r. oraz 30-tu w 2021 r.: 13 stycznia, 26 lutego, 24 czerwca, 2 lipca, 9-10 i 29-30 lipca, 28 i 16-31 oraz 18-27 sierpnia, a także od 1 do 29 i od 6 do 27 i od 7 do 22 oraz 16 października, 6 listopada, od 6 listopada do 4 grudnia, od 6 listopada do 5 grudnia, a także 1-2, 4-5, 4, od 4 do 11, 11, dwóch 18 grudnia oraz od 15 do 18, 19 i 24 grudnia.

⁵³ W latach 2019 – 2021, w związku z przyjętymi przez Sejm RP ustawami budżetowymi, PLW posiadał w ww. planie środki w wysokości 17 000,00 zł na realizację programów zwalczania chorób zakaźnych. Natomiast na 2022 rok zagwarantowano odpowiednie środki w wysokości 529 000,00 zł na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego, w tym na realizację ASF.

⁵⁴ O którym mowa w art. 47a ustawy o ochronie zdrowia zwierząt.

zabicia

i utylizacji świń w związku z ASF (za miesiące: czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, październik) oraz kwotę 8 112,81 zł (rozdział 01022, paragraf 4170) na wynagrodzenia dla osób wyznaczonych do zwalczania ASF (październik). W 2021 r. zaciągnięto zobowiązania na kwotę 762 022,65 zł (rozdział 01022, paragraf 4300) w związku z wypłatą należności dzierżawcom lub zarządcom okręgów łowieckich z tytułu odstrzału sanitarnego dzików oraz zwrotu kosztów zabicia i utylizacji świń w związku z ASF (za miesiąc: styczeń, luty, wrzesień) oraz kwotę 90 878,51 zł (rozdział 01022, paragraf 4170) na wynagrodzenia dla osób wyznaczonych do zwalczania ASF (sierpień, wrzesień, październik).

(akta kontroli str. 968-969, 1320-1565)

W związku z zaciągniętymi zobowiązaniami na walkę z ASF, plan wydatków budżetowych PIW był następczo zwiększany na wniosek PLW, na podstawie decyzji WWLW lub Ministra Finansów⁵⁵. Środki finansowe pochodziły z rezerwy celowej zaplanowanej w ustawie budżetowej na rok 2020 z 14 lutego 2020 r.⁵⁶ i na rok 2021 z 20 stycznia 2021 r.⁵⁷ (cz. 83, poz. 12) w ramach I i II transzy oraz środków przedtranszowe i międzytranszowych.

(akta kontroli str. 976-977, 981-1329)

PLW wyjaśnił, że „[...] odmowa przyjmowania od myśliwych rozliczeń za zrealizowany odstrzał sanitarny dzików spowodowałaby pojawienie się wątpliwości kół łowieckich w zakresie gwarancji refundacji kosztów polowania na dziki. Mogłoby to spowodować zmniejszenie ich zaangażowania w odstrzał w najbardziej dogodnym do tego okresie zimowo – wiosennym i spowodowałoby w konsekwencji znaczne zmniejszenie liczby odstrzelonych dzików. Zobowiązania z tytułu zwrotu kosztów za zabicie świń oraz ich utylizację, zostały poniesione w oparciu o art. 49 ust. 11 ustawy o ochronie zwierząt. Po przyjęciu wniosków o zwrot kosztów od właścicieli gospodarstw z tytułu wykonania nakazów nałożonych na nich przez PLW w związku ze zwalczaniem ASF poinformowano ich, że wypłata środków nastąpi dopiero po ich otrzymaniu z rezerwy celowej budżetu państwa. Działania w zakresie zabicia i utylizacji zakażonych świń musiały być podjęte natychmiast, niezależnie od bieżącego planu finansowego.” W związku z zobowiązaniami z tytułu wynagrodzeń PLW wyjaśnił, że „[...] było to konieczne z powodu nieprzewidzianego wcześniej wzrostu liczby próbek pobieranych od świń do badań w kierunku ASF przez przemieszczaniem świń z gospodarstw przez wyznaczonych przez niego lekarzy weterynarii.”

(akta kontroli str. 974-977)

Dostrzegając racjonalność przedstawionej argumentacji, NIK wskazuje, że ustawodawca, poza wyjątkami określonymi w art. 136 ust. 4 i 153 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, nie przewidział możliwości zaciągania zobowiązań do sfinansowania w danym roku powyżej wysokości wynikającej z planu wydatków lub kosztów jednostki. Z formalnoprawnego punktu widzenia, ww. działania naruszały zatem dyspozycję art. 46 ust.1 ww. ustawy. Na marginesie: w świetle treści art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych⁵⁸, w powyższych okolicznościach nie dochodzi się odpowiedzialności za ww. naruszenie.

⁵⁵ A także Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej.

⁵⁶ Dz. U. poz. 571, wejście w życie od 2 kwietnia 2020 r.

⁵⁷ Dz. U. poz. 190, wejście w życie od 30 stycznia 2021 r.

⁵⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 289, ze zm. Nie dochodzi się odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w przypadku działania lub zaniechania podjętego wyłącznie w celu ograniczenia skutków zdarzenia losowego.

4. Plan gotowości zwalczania afrykańskiego pomoru świń dla powiatu nowotomyskiego (dalej: Plan gotowości) nie był przez PLW aktualizowany od października 2017 r. oraz nie zawierał wszystkich wymaganych elementów, co było niezgodne z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt. W myśl tych przepisów, PLW w zakresie swojej właściwości przygotowuje i aktualizuje plany gotowości zwalczania poszczególnych chorób zakaźnych zwierząt, a plany te powinny w szczególności zawierać elementy określone w punktach 1-7 ww. ust. 2. Ponadto, jednym z zadań PLW wskazanym w na str. 15 i 43 Planu gotowości dla powiatu nowotomyskiego (w wersji z września 2017 r.) była aktualizacja tego dokumentu.

Nieaktualne dane wskazane w Planie gotowości dotyczyły w szczególności:

- charakterystyki powiatu: liczba ludności, ilość gospodarstw, ilość stad trzody chlewnej i zwierząt ogółem, gospodarka, przemysł, rolnictwo,
- podstaw prawnych określających funkcjonowanie zespołów reagowania kryzysowego na terenie województw,
- informacji ogólnych o ASF, w tym odnoszących się do regionów, w których potwierdzono przypadki choroby. W dokumencie zapisano, że „[...] w Polsce nigdy dotychczas nie rejestrowano przypadków tej choroby. Polska nie należy do strefy najwyższego zagrożenia wystąpienia ASF.”,
- składu Powiatowego Zespołu Kryzysowego przy PLW, w tym osób na stanowiskach przewodniczącego i jego zastępcy, a także będących członkami zespołów: zwalczania choroby, organizacji, nadzoru, kontroli, BHP i dobrostanu zwierząt oraz monitoringu,
- przepisów w zakresie obróbki produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, a także procedur usuwania zwłok, produktów pochodzących z chorych zwierząt, pasz, nawozu.

(akta kontroli str. 49-152, 1857-1938)

Plan gotowości nie zawierał elementów wskazanych w art. 54 ust. 2 pkt 1, 6 i 7 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt tj.:

- wykazu aktów prawnych dotyczących zwalczania choroby zakaźnej zwierząt (art. 54 ust. 2 pkt 1): Plan (str. 21) zawierał jedynie odwołanie do przepisów zawartych w Krajowym Planie ASF-PLAN bez wyszczególnienia aktualnych przepisów obowiązujących w Polsce oraz wprowadzonych przez organy UE dotyczących afrykańskiego pomoru świń,
- planu szkoleń pracowników Inspekcji Weterynaryjnej oraz innych jednostek i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań dotyczących zwalczania choroby zakaźnej zwierząt (art. 54 ust. 2 pkt 6): Plan (str. 71-75) zawierał jedynie ogólne informacje dotyczące zakresu szkoleń, ich formy oraz osób i instytucji, które będą przeszkolone bez określenia konkretnego planu szkoleń dla konkretnych pracowników i instytucji zaangażowanych w zwalczanie afrykańskiego pomoru świń na terenie powiatu nowotomyskiego (brak terminów szkoleń, ich tematyki, określenia konkretnych odbiorców i podmiotu realizującego szkolenie),
- opisu sposobu i zakresu opracowania oraz przekazywania informacji (art. 54 ust. 2 pkt 7): Plan (str. 70) zawierał jedynie opis pojęcia „public relations” bez konkretnego i opisu sposobu i zakresu ww działań na poziomie powiatu, jak i w strukturze PIW.

(akta kontroli str. 49-140, 1857-1938)

PLW wyjaśnił, że „[...] nie dokonywał aktualizacji planu gotowości oraz nie przeprowadził szczegółowej weryfikacji zapisów w nim zawartych z powodu braków kadrowych w PIW, zwłaszcza dotyczących obsady etatów lekarza weterynarii oraz zwiększenia ilości zadań powierzonych do realizacji przez PIW przy jednoczesnej konieczności pracy w reżimie trwającej pandemii COVID-19. Dopiero od 1 stycznia 2022 r. otrzymał środki budżetowe na dwa dodatkowe etaty w PIW.

(akta kontroli str. 49-50, 52-54)

Plan gotowości został przez PIW zaktualizowany w trakcie kontroli NIK i do czasu zakończenia czynności kontrolnych nie został jeszcze zatwierdzony (w wersji z 31 marca 2022 r.) przez WWLW. Dokument nadal nie zawierał planu szkoleń pracowników Inspekcji Weterynaryjnej oraz innych jednostek i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań dotyczących zwalczania choroby zakaźnej zwierząt.

(akta kontroli str. 1854-1941)

5. W latach 2020-2021, PLW nie przeprowadził – na podległym obszarze: zagrożenia, objętym ograniczeniami i ochronnym – przynajmniej raz w roku kontroli bioasekuracji we wszystkich gospodarstwach, w których utrzymywane były świnie, do czego był zobowiązany na podstawie ust. 3.2.2. Programu dot. wczesnego wykrycia ASF na 2020 r. oraz ust. 3.2.5.5. i 3.2.5.13. Programu dot. wczesnego wykrycia ASF na 2021 r.

W ww. okresie PLW przeprowadził łącznie 571 kontroli bioasekuracji w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną, których elementem było sprawdzenie przestrzegania zasad bioasekuracji przed przeniknięciem ASF ze środowiska naturalnego. W tym:

- w 2020 r. wykonano 327 kontroli⁵⁹ na szacunkową liczbę 1 255 gospodarstw (wg stanu na 31 grudnia 2020 r. za rejestrem podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną PLW) i 1 089 stad świń (wg stanu na 1 stycznia 2021 r. za SIRZ ARiMR),
- w 2021 r. wykonano 244 kontrole⁶⁰ na szacunkową liczbę 1 037 gospodarstw (wg stanu na 31 grudnia 2021 r. za rejestrem podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną PLW) i na 513 stad świń (wg stanu na 1 stycznia 2022 r. za SIRZ ARiMR).

(akta kontroli str. 223-423, 885-946)

Na terenie powiatu nowotomyskiego obszar ochronny obejmował:

- od 1 stycznia 2020 r. cały powiat (załącznik do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2019/2169), od 22 września 2020 r. gminy: Lwówek, Kuślin, Opalenica, część gminy Miedzichowo położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92, część gminy Nowy Tomyśl położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 305 (załącznik do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2020/1316),
- od 1 stycznia do 21 kwietnia 2021 r. gminy: Lwówek, Kuślin, Opalenica, część gminy Miedzichowo położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92, część gminy Nowy Tomyśl położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 305 i ten sam obszar od 22 kwietnia do 13 lipca 2021 r. (załącznik do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/623).

Natomiast obszar zagrożenia i obszar objęty ograniczeniami obowiązywał od 14 lipca do 31 grudnia 2021 r. na terenie całego powiatu nowotomyskiego na podstawie załącznika do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2021/1141.

PLW wyjaśnił, że nie było realnej możliwości przeprowadzenia kontroli bioasekuracji we wszystkich gospodarstwach utrzymujących świnie z uwagi na:

„[...] - niewystarczającą obsadę kadrową w PIW, czyli brak nowych etatów pomimo zwiększonej ilości realizowanych zadań,

- zaangażowanie pracowników w zwalczanie ognisk ASF,

- ograniczenia spowodowane pandemią COVID-19 i związane z tym długotrwałe nieobecności pracowników PIW, a także zredukowanie kontaktów międzyludzkich.”

(akta kontroli str. 947-962)

⁵⁹ Zgodnie z danymi zawartymi w miesięcznych raportach przekazywanych WWLW.

⁶⁰ jw.

6. W latach 2020-2021, PLW w 41⁶¹ na 60 objętych próbą gospodarstwach (68,33%)⁶² nie przeprowadził w danym roku kalendarzowym dodatkowych kontroli gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną, co było niezgodne z ust. 3.2.2. Programu dot. wczesnego wykrycia ASF na 2020 r. oraz ust. 3.2.5.5 i 3.2.5.13. Programu dot. wczesnego wykrycia ASF na 2021 r.

Dodatkowe kontrole były wymagane w przypadku stwierdzenia niewykonania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1 ust. 1 pkt 1 i 3-6 oraz § 2 ust. 1, oraz niespełnienia obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń⁶³.

Dodatkowe kontrole należało przeprowadzić na ww. obszarach opisanych w punkcie poprzednim, czyli na terenie powiatu nowotomyskiego od 18 grudnia 2019 r. do 21 września 2020 r. i od 14 lipca do 31 grudnia 2021 r. oraz na terenie gminy Lwówek, Kuślin, Opalenica, część gminy Miedzichowo położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92, część gminy Nowy Tomyśl położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 305 w powiecie nowotomyskim od 22 września 2020 r. do 13 lipca 2021 r.

(akta kontroli str. 885-962)

PLW wyjaśnił, że „[...] niezrealizowanie dodatkowych kontroli w roku kalendarzowym było spowodowane niewystarczającą obsadą kadrową PIW pomimo zwiększonej minimum dwukrotnie ilości realizowanych zadań oraz ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19.”

(akta kontroli str. 948-949, 955-956)

7. Rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z utrzymywaniem trzody chlewnej w gospodarstwach na terenie powiatu nowotomyskiego prowadzony przez PLW⁶⁴, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, nie zawierał informacji wymaganych zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 1 tej ustawy oraz § 2 rozporządzenia w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, czyli:
- numeru PESEL, a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL - numeru paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
 - numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeżeli numer taki został nadany.

(akta kontroli str. 17, 214-419)

PLW wyjaśnił, że „[...] ze względu na braki kadrowe i związaną z tym pracą pod presją czasu do rejestru nie skopiowano numerów PESEL i NIP.”

(akta kontroli str. 214-218)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

- 1) przekazywanie Wojewódzkiemu Centrum Zarządzania Kryzysowego i WWLW, w terminie nie dłuższym niż trzy dni, meldunków o uczestniczeniu PLW lub wyznaczonego przez niego pracownika PIW w koordynowanych poszukiwaniach w celu znalezienia padłych dzików lub ich części,

⁶¹ Z 50 gospodarstw, w których nie przeprowadzono dodatkowej kontroli, dziewięć zaprzestalo utrzymywanie świń w okresie do czterech miesięcy od przeprowadzonej kontroli (w 2020 r. – sześć i w 2021 r. – trzy).

⁶² W 2020 r. ponownie nie skontrolowano 20 gospodarstw, a w 2021 w 2021 r

⁶³ Dz.U. z 2018 r. poz. 290, dalej: rozporządzenie w sprawie środków podejmowanych w związku z ASF.

⁶⁴ Wg stanu na 1 stycznia 2019 oraz 31 grudnia: 2019, 2020 i 2021 r.

- 2) uzupełnienie planu gotowości zwalczania afrykańskiego pomoru świń dla powiatu nowotomyskiego o plan szkoleń pracowników PIW,
- 3) przeprowadzanie kontroli bioasekuracji przynajmniej raz w roku w gospodarstwach w których były utrzymywane świnie na terenie obszaru: zagrożenia, objętego ograniczeniami i ochronnego,
- 4) przeprowadzanie dodatkowych kontroli sprawdzających w zakresie bioasekuracji w gospodarstwach utrzymujących trzodę chlewną w przypadku stwierdzenia niewykonania nakazów i zakazów, o których mowa odpowiednio w § 1 ust. 1 pkt 1 i 3-6 oraz § 2 ust. 1, oraz niespełnienia obowiązku, o którym mowa w § 18 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środków podejmowanych w związku z ASF,
- 5) uzupełnienie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną związaną z utrzymywaniem trzody chlewnej w gospodarstwach na terenie powiatu nowotomyskiego, o numery PESEL i NIP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, kwietnia 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

p.o. Dyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis

